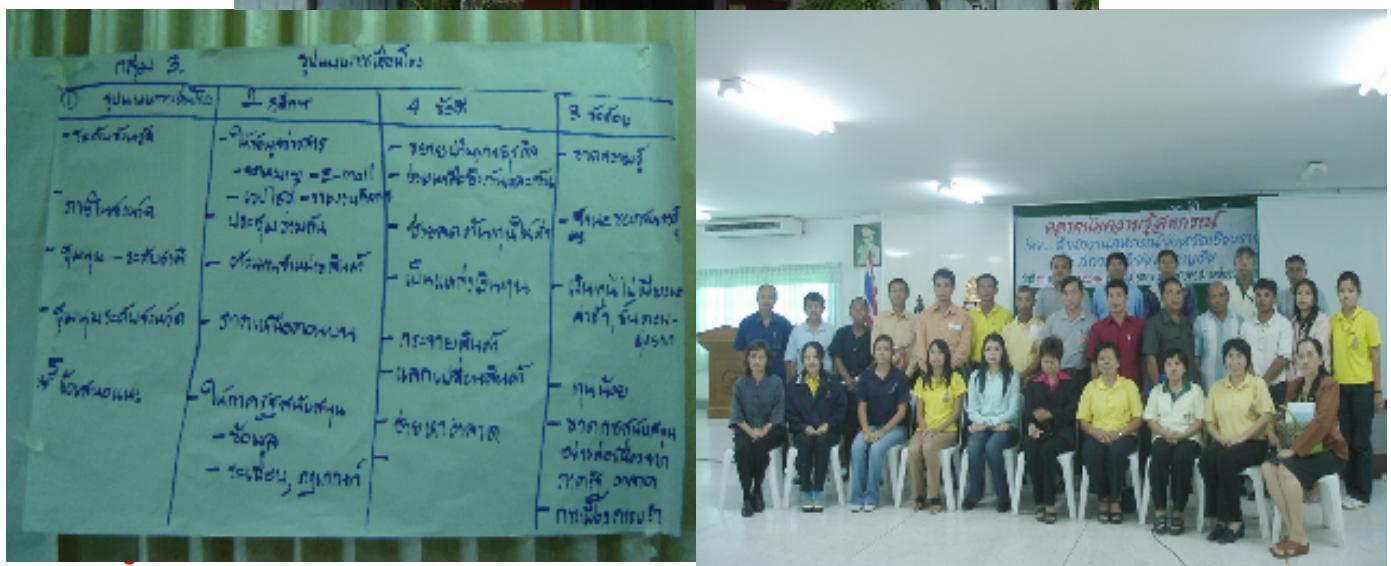

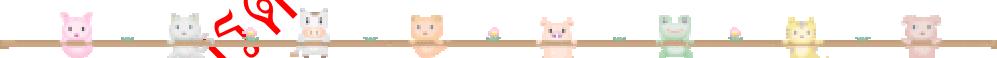
การพัฒนาข่าวบันการสหกรณ์จังหวัดเชียงราย

โดย สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เนื้อหา	โครงการวิจัย การพัฒนาขบวนการ สหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด จังหวัด เชียงราย
ผู้เขียน	จากรุวรรณ นันทพงษ์ และคณะ
ผู้เรียบเรียง	พรพัฒน์ วันเอกสาร
บรรณาธิการ	รศ.ดร.อาทิตย์ ภัตราวาท
จัดพิมพ์โดย	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

บทนำ

โครงการวิจัย การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นจังหวัดเชียงราย เป็นหนึ่งจังหวัดในโครงการวิจัย การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด ทีมวิจัยจังหวัดเชียงราย โดยการสนับสนุนสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นกระบวนการเสริมสร้างให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่ม/องค์กร/สหกรณ์ ในจังหวัด โดยใช้หลักการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มต้นเอง และการจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ในหลาย ๆ ด้าน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในขบวนการสหกรณ์ และสร้างเสริมให้การความเข้มแข็งแก่กลุ่ม/องค์กร/สหกรณ์ โดยยึดหลักการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง

ทีมวิจัยกลาง	นางสาวจารุวรรณ นันทพงษ์
นายไพบูล	พรินทรากุล
นางจุฑามาศ	ชุมพาณิช
นางรุ่งเพ็ญ	พรินทรากุล
นายศรีศักดิ์	วงศ์ทศนะดิลก
นายสมัย	แก้วภูศรี
นายสุวัฒน์	ญาณะโคง
นายกำจาร	พิงคงลัน
นางดุษฎีกรรณ์	บุญพุ่มพวง
นางสาวศิવารา	วังสมบติ
ผู้ช่วยนักวิจัย	นางสาวศิริขวัญ อุทา
	ตีรวิชัย
	นันจิตสัก

พรพรรณ วันเอกสาร

เมษายน 2551

สารบัญ

เนื้อเรื่อง

หน้า

	ความเป็นมาลั้นๆ ของจังหวัดเชียงราย.....	1
	กลุ่มมองค์/เครือข่ายที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย.....	2
	ขั้นตอนและกระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่า.....	4
	เครือข่ายที่เกิดขึ้น.....	5
	เครือข่ายคุณค่ากับการแก้ไขปัญหาความยากจน.....	10
	มองภาพอนาคตของเครือข่าย.....	11

รายงานนวัตกรรมด้านสหกรณ์ทางการเกษตรชุมชน

ความเป็นมาสืบ ๆ ของจังหวัดเชียงราย

คำขวัญจังหวัด

จังหวัดเชียงราย

“เห็นอุดมดแทนสยาม ชายแดนสามแผ่นดิน
ถิ่นวัฒนธรรมล้านนา ล้ำค่าพระธาตุดอยตุง”

วิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงราย

“เชียงราย : ประตูทองของวัฒนธรรมล้านนา และการค้า
สู่สากล”

ประวัติของเมืองเชียงรายมีมาอย่างนานหลายยุคหลายสมัย แบ่งเป็น
ยุคอาณาจักรโยนกไชยบุรีศรีช้างแสne ยุคหิรัญนครเงินยาง ยุคเชียงราย(มัง

ราย) ยุคพันธุ์มติรัตนอาณาเขต จังหวัดเชียงรายนั้นเป็นชื่อตามพระนามของพญาเมืองรายผู้ที่สร้างเมืองนี้ขึ้น แต่เดิมนานานามว่า **เวียงเชียงราย**

จังหวัดเชียงรายตั้งอยู่ทางเหนือสุดของประเทศไทย มีอาณาเขต ทิศเหนือติดต่อกับ ประเทศไทย สภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว **ทิศตะวันออก**ติดต่อกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว **ทิศใต้**ติดต่อกับ จังหวัดพะ夷าและลำปาง **ทิศตะวันตก**ติดต่อกับ ประเทศไทย พม่า และจังหวัดเชียงใหม่ เชียงรายตั้งอยู่บริเวณเทือกเขาสูงมิถุราบสูงบริเวณเทือกเขารากความสูง 1,500-2,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีที่ราบลุ่มแม่น้ำความสูง 410-580 เมตร จากระดับน้ำทะเล ฤดูหนาว ช่วงเดือน พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ย 15.0 องศาเซลเซียส ตลอดปีเฉลี่ยที่ 33.1 องศาเซลเซียส มีอุทยานแห่งชาติ วนอุทยานซึ่งเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนรุกชาติ และป่าสงวนที่มีอยู่ถึงร้อยละ 61.46 ของเชียงราย ทรัพยากรแร่ที่พบก็คือ หินสหคน ดีบุก พลวง แมงกานีส ไฟโรฟิลไลต์ กัลก์ ดินขาว บอลเคลต์ หินปูนอุตสาหกรรม นับว่าเชียงรายมีเรื่องulatory ที่ดีมาก ที่เดียว อุดมสมบูรณ์ทั้งแร่และป่าไม้ มีเขตการค้าชายแดนกับประเทศไทย จีน ลาว และพม่า ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้าน จุดผ่านแดนถาวรจะอยู่ที่ด่านศุลกากรอำเภอเมืองสาย ประชาราตนิป 2549 มี 1,003,174 คนรายได้หลักของชาวเชียงรายมาจากการเกษตรกรรม รองมาเป็นการค้า และการบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ เป็นพื้นที่การพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนตามแนวนโยบายรัฐบาล(ปี 2549) การพัฒนาของจังหวัดจึงเน้นที่

- ⓐ ประดุจการค้าการลงทุน เชื่อมโยงกับตลาดต่างประเทศ
- ⓐ เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรี และเกษตรอุตสาหกรรม
- ⓐ ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม
- ⓐ หัตถกรรมและ **OTOP**

- ⓐ แล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สุขภาพ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม
- ⓑ คุณภาพทรัพยากรมดุษย์ คุณภาพชีวิต และทุนทางลั้งคਮ
- ⓒ ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี

บทบาทการกิจกรรมเครือข่ายพันธมิตรที่มีอยู่เดิมทั้งที่เป็นไปโดยธรรมชาติ และจัดตั้งโดยองค์กรของภาครัฐและเอกชน ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความต้องการที่มีต่อกันโดยต่างฝ่ายต่างเชื่อมั่น ความสร้างสรรค์ที่มีต่อกันเป็น

พื้นฐานเดิม แรงกระตุ้นและแรงผลักดันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดโอกาสของกันและกันเพิ่มขึ้นโดยการหนุนเสริมจากรัฐและเอกชน แต่ก็ยังมีเครือข่ายที่ไม่มีความสัมภัย เช่น จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง จังหวัดเชียงราย เป็นต้น จึงทำให้สถาบันเกษตรกร และกลุ่มองค์กรเป้าหมายไม่สามารถกำหนดแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนได้ และจะเป็นการสูญเสียโอกาสที่ดีของสถาบันเกษตรในการขยายโอกาสทางธุรกิจและพัฒนาองค์กร

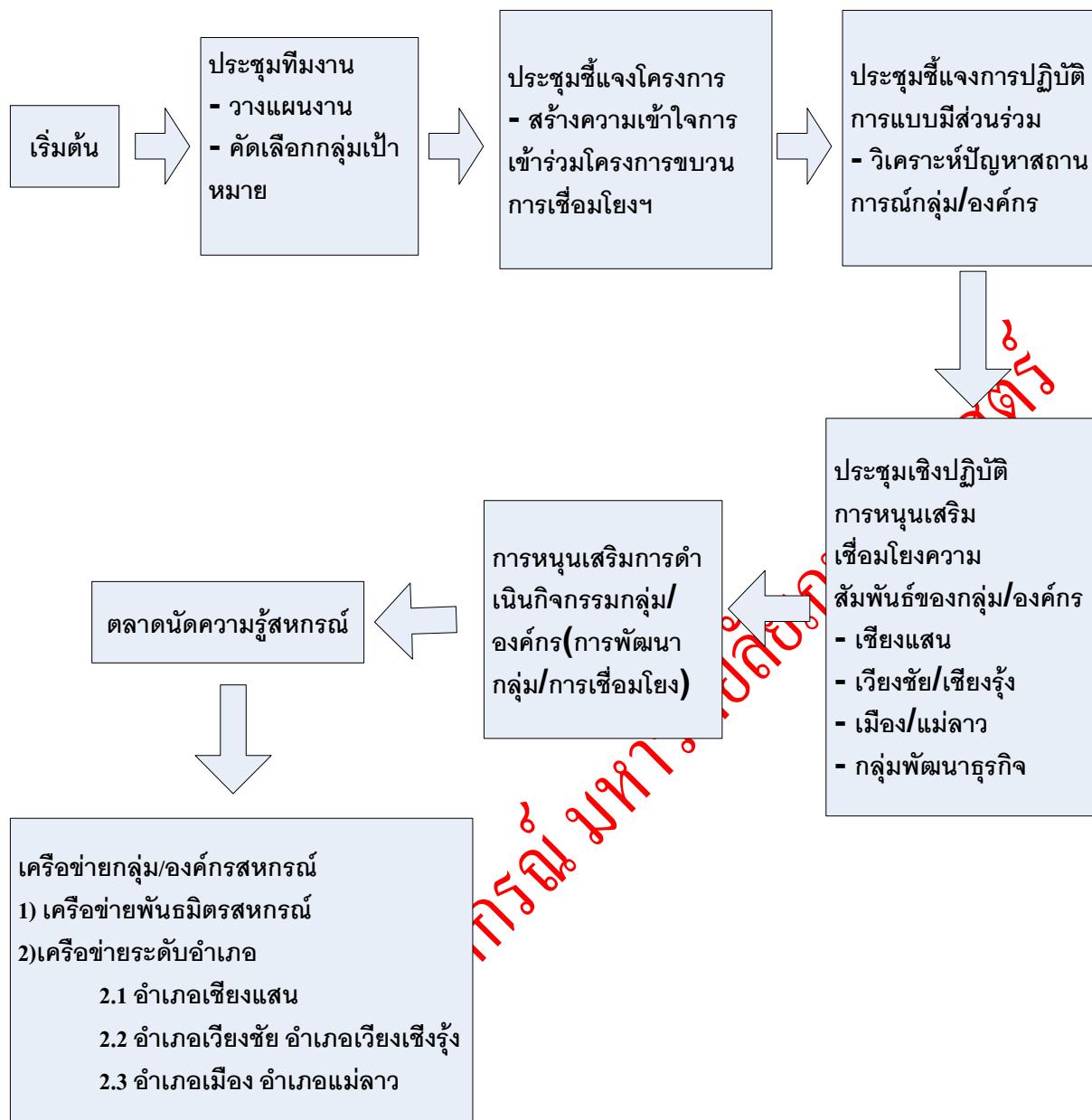
ข้อมูลคนจนที่ได้ข้อมูลมาจากสำนักงานจังหวัดเชียงราย จากการขึ้นทะเบียนคนจนพบว่าปัญหาคนจนเกิดจากที่ดินทำกินมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาน้ำสินภาคประชาชน ปัญหาคนเรื่องอน และปัญหาผู้ประกอบอาชีพผิดกฎหมาย คนจนที่จดทะเบียนคิดเป็นร้อยละ 21.85 ของประชากรทั้งหมด

ขั้นตอนและกระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่า

ที่มีวิจัยดำเนินการสร้างเครือข่ายคุณค่าโดยเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้เป็นการทำให้กลุ่มร่วมกันตัวเองก่อนให้กลุ่ม/สหกรณ์ประเมินตนเอง ศักยภาพเครือข่าย และหลังจากนั้นจึงสนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายพันธมิตร มีการวัดค่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการกระบวนการเรียนรู้และการสร้างเครือข่ายพันธมิตรในพื้นที่จังหวัด โดยมีขั้นตอนแสดงดังรูป

ภาพกระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่า จังหวัดเชียงราย

1. เครือข่ายพันธมิตรสหกรณ์ :

เครือข่ายสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร จากเวทีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประเมินศักยภาพตนเองของกลุ่มเกษตรกรและองค์ในพื้นที่ การทบทวนถีวัตถุประสงค์การดำเนินกิจกรรม ปัญหาอุปสรรค เป็นเสมือนพลังกระตุ้นให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมองค์กร ทั้งรูปแบบทิศทาง ความเข้มข้น ความต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐานด้านสังคม และความสัมพันธ์ เช่น ความใกล้ชิด การมีกิจกรรมร่วมกัน การส่งเสริมให้มีความรู้สึกถึงความมีคุณค่าขององค์กรและสังคม อันเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในองค์กรมากกว่าการคำนึงถึงด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว ซึ่งพฤติกรรมที่ปรับเปลี่ยนไปมีดังนี้

1. มีการเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างสหกรณ์แนวอาชญากรรมมากขึ้น ในอดีตมีการเชื่อมโยงแนวตั้งใช้ชุมชนสหกรณ์จังหวัดเป็นหลักและธุรกิจหลักเป็นธุรกิจสินเชื่อ
2. มีการเชื่อมโยงเฉพาะสถาบันเกษตรกรที่มีกิจกรรมลักษณะเดียวกัน คือ การบริการจัดการลำไย โดยมีเงินที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ประชุมปรึกษาหารือทักษะต่อต้านการเก็บเกี่ยว เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย ทำให้เกิดแนวทางการจัดการขายลำไยอบแห้งกับพ่อค้าจีนให้เป็นไปในลักษณะเดียวกัน แนวทางนี้นำมาใช้ดำเนินงานแก้ไขปัญหาลำไยปี 2549 ในการขับเคลื่อนชุมชนสหกรณ์เกษตรกรทำลำไยจังหวัดเชียงราย
3. เน้นการทำงานเชิงบูรณาการของแนวใหม่ เพื่อประสานประโยชน์จากปัจจัยที่มีอยู่พื้นที่ทั้งสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ และองค์กรประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้สามารถหนุนเสริมกันและกัน
4. เป็นแนวทางเชื่อมยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงราย
5. ปริมาณธุรกิจสถาบันเกษตรกรเพิ่มขึ้น

การเสริมสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงธุรกิจสินเชื่อขบวนการสหกรณ์ การเชื่อมโยงธุรกิจด้านก่อสร้าง และธุรกิจของสหกรณ์ขนาดเล็ก กับสหกรณ์ขนาดใหญ่ ทำให้มีสภาพคล่องทางการเงินมากขึ้น ทำให้สหกรณ์ขนาดเล็กมีเงินทุนในการดำเนินธุรกิจ หรือบริการสมาชิกได้อย่างทั่วถึง เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสหกรณ์ตัวยักษ์ โดยการดำเนินการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อหาโอกาสพับປະและศึกษาข้อมูลและสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน

เครือข่ายกลุ่มอาชีพ จากกิจกรรมที่แต่ละกลุ่มจะเป็นลักษณะต่างคนต่างชื่อ ต่างคนต่างผลิต ต่างคนต่างขาย ทำให้ขาดความร่วมมือในทุกด้าน แนวทางการดำเนินโครงการวิจัยได้เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเน้นที่สมาชิกเป็นหลัก และได้ร่วมกันกำหนดทิศทางการดำเนินงานของกลุ่ม องค์กร ซึ่งเกิดขึ้นทั้งรูปแบบที่เป็นรูปธรรม (ทำสัญญา) และไม่เป็นรูปธรรม (ด้วยวาจา) เช่น กลุ่มอาชีพผลิตกล้วยกวนซื้อวุตถุดิบจากกลุ่มเกษตรกร

ทำส่วน เป็นต้น เกิดการรวมกันซึ่งรวมกันชาย มีการอกร้านตามงานต่างๆ และการศึกษาดูงานจากกลุ่มอาชีพที่ประสบความสำเร็จ และได้รับคำแนะนำในด้านการบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง และมั่นคงยิ่งขึ้น

2. เครื่อข่ายระดับอำเภอ

กระบวนการพัฒนาขบวนการเครือข่ายสหกรณ์เป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ให้กับพื้นที่ ทำให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น หลังจากที่นำระบบการเข้าไปสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายแต่ละพื้นที่ได้ คือ

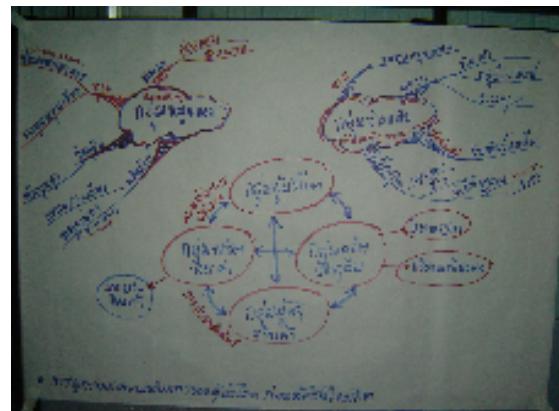
สถาบันฯ

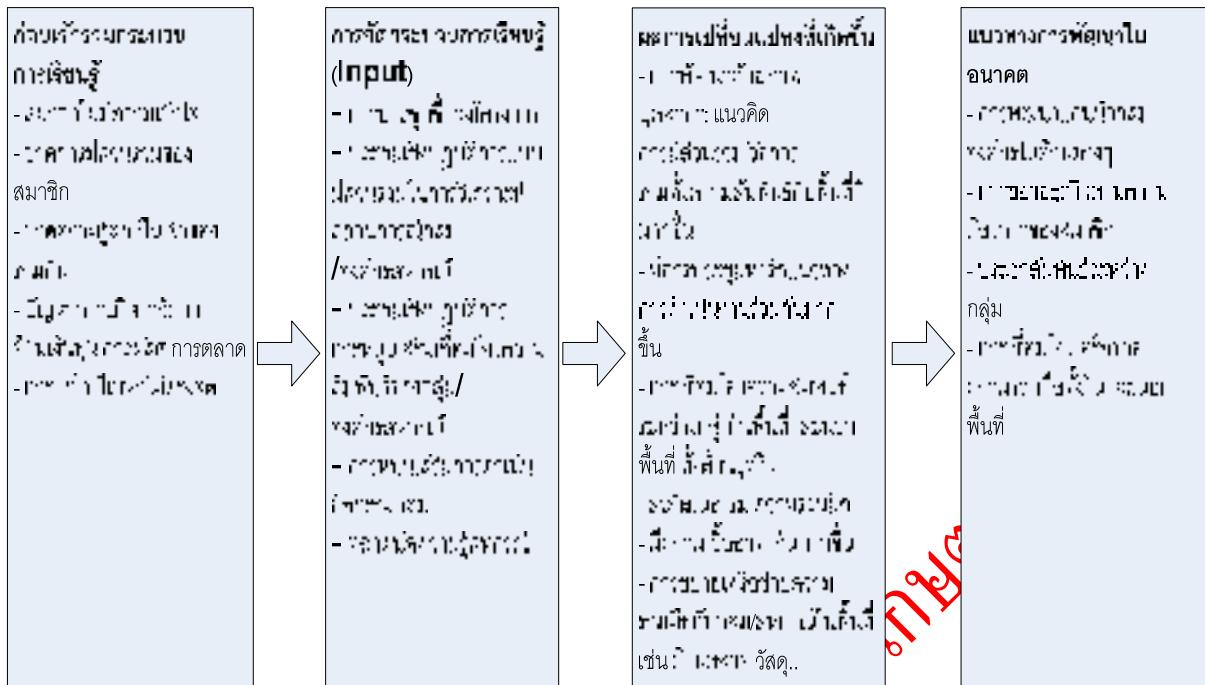

อำเภอเชียงแสน มีสหกรณ์การเกษตรเชียงแสนเป็นศูนย์กลางการประสานเชื่อมโยงเครือข่าย ซึ่งเป็นเครือข่ายกลุ่มอาชีพ 32 กลุ่ม และกลุ่มเกษตรกร โดยแต่ละกลุ่มตื่นตัวที่จะประสานกันมากขึ้น หลังจากที่เข้าร่วมโครงการ ได้ร่วมกันจัดอบรมเรื่องของการทำบัญชีที่เป็นปัญหาที่พบมาก มีการซื้อวัตถุดิบ การหาตลาด และวางแผนค้าร่วมกัน จุดเด่นของสหกรณ์การเกษตรเชียงแสน คือ การใช้วิทยุชุมชนในการประชาสัมพันธ์ เพย์แพร์ช่าวสารให้กับสมาชิก ทำให้แต่ละกลุ่มสามารถนำเสนองานมาประชาสัมพันธ์ได้ ทั้งยังมีศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ และศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มอีกด้วย

อำเภอเมือง อําเภอแม่ลาว มีสหกรณ์การเกษตรเมืองเชียงราย เป็นจุดเชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกัน ได้แนวทางการเชื่อมโยงกันมากขึ้น ทั้งด้านสังคม เช่น ความเป็นเพื่อน ด้านความรู้ เช่น เรื่องของการค้าข้าว การรวมกลุ่ม การผลิตสินค้า ด้านธุรกิจ เช่น การรวบรวมผลผลิต สินเชื่อ ทำให้เกิดธุรกิจนำ้มัน (รถขนส่งนำ้มัน) และธุรกิจข้าวโพด

อำเภอเวียงชัย อําเภอเวียงเชียงรุ้ง ผลของการเชื่อมโยงทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม องค์กร การช่วยเหลือระหว่างกลุ่ม การเชื่อมโยงด้านวัตถุดิบ และองค์ความรู้ต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มอื่น ๆ มีการเชื่อมโยงในระดับจังหวัดมากขึ้น

ภาพสรุปโครงการฯ พื้นที่จังหวัดเชียงราย

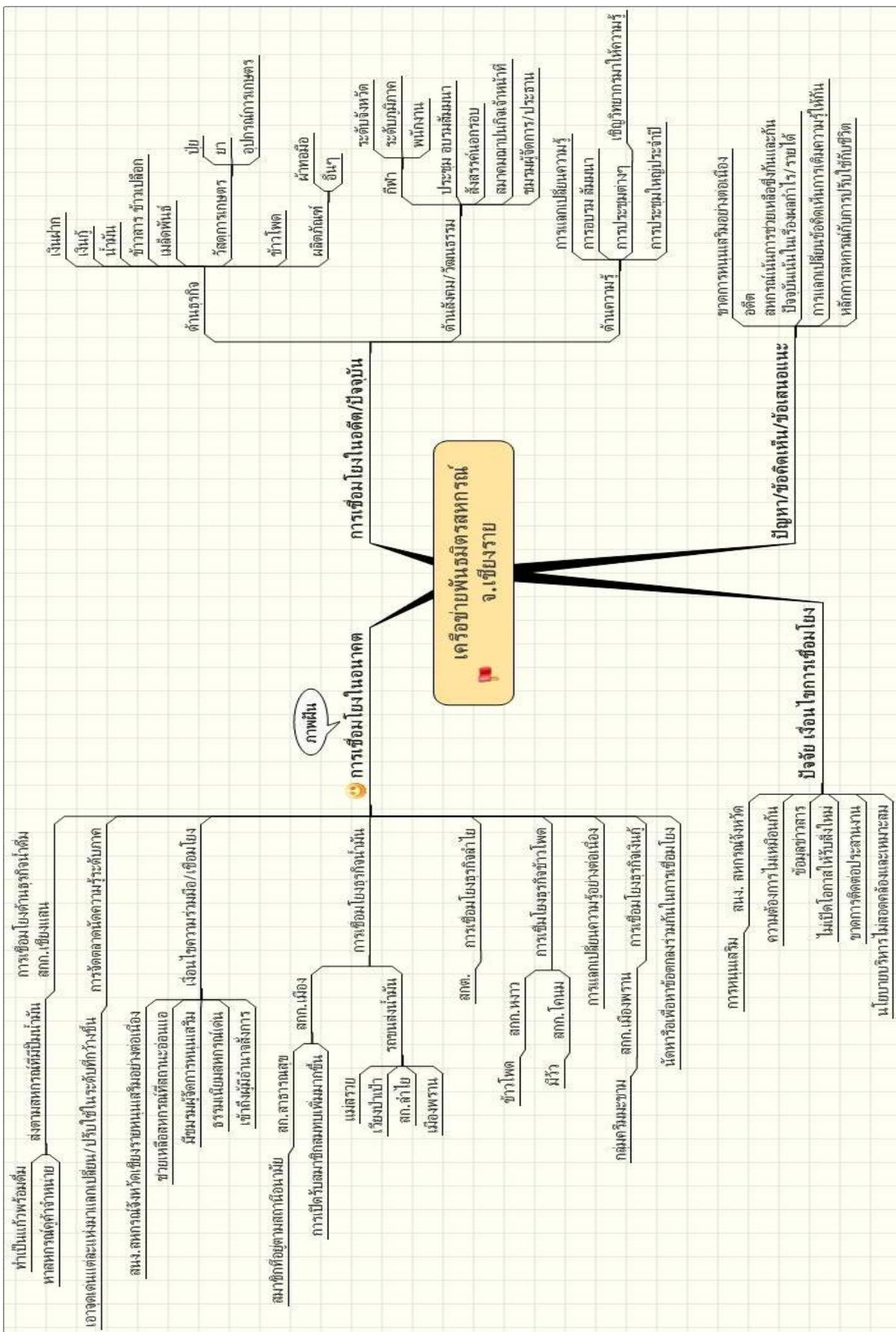
การสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กร/สหกรณ์ เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่ม โดยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จากเดิมที่มีการแลกเปลี่ยนเฉพาะด้านเศรษฐกิจ หลังจากน้ำกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม และเครื่องมือของการจัดการความรู้ (**KM**) มาใช้ในการดำเนินโครงการ ก็ทำให้เห็นการเชื่อมโยงเครือข่ายในมิติอื่นเพิ่มขึ้น จากด้านเศรษฐกิจ การกู้-ฝากเงิน การฝากขายสินค้าอื่นๆ และยังมีการเชื่อมโยงด้านสังคม การศึกษา วัฒนธรรมอีกด้วย ทั้งความร่วมมือระหว่างกลุ่ม ระหว่างบุคคล การแลกเปลี่ยนแนวความคิด วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ซึ่งทำให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างระหว่างพื้นที่ กลุ่ม/องค์กร/สหกรณ์

การมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเนพาะด้านแนวคิด แนวปฏิบัติ มีการแลกเปลี่ยนเติมเต็มซึ่งกันและกันในลักษณะพื่น้อง การเอื้อเพื่อแบ่งปัน การเสริมสร้างกำลังใจให้กันและกัน หนุนเสริมการทำกิจกรรม ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มมีคุณภาพมากขึ้น มีการรวมซึ้ง รวมชาย รวมทั้งการแลกเปลี่ยนวัสดุระหว่างกลุ่ม การใช้วัสดุในท้องถิ่นเป็นการลดต้นทุนการผลิต สร้างรายได้ให้กับกลุ่มมากขึ้น และมีอำนาจการต่อรองมากขึ้น อันนำไปสู่ความเข้มแข็งของกลุ่ม เกิดเครือข่ายความร่วมมือ สามารถแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิกได้อย่างแท้จริง

จากข้อดีของสหกรณ์จดทะเบียน คือการหนุนเสริมจากหน่วยงานของภาครัฐ เช่นสำนักงานสหกรณ์จังหวัด สำนักงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ ใน การส่งเสริมให้ความรู้ และการหนุนเสริมงบประมาณในการพัฒนาความรู้ และอาชีพ และข้อดีข้อก่อภัยของคุรภาคประชาชนด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่มีมากกว่าสหกรณ์จดทะเบียน การจัดกิจกรรมความร่วมมือระหว่างกลุ่ม/องค์กร โดยการสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในหมู่ๆ ด้านนำไปสู่การสร้างมิติใหม่ในการสร้างความร่วมมือ ของกลุ่มองค์กร และการจัดติดตามนัดความรู้ โดยการจัดเวทีสรุปบทเรียนแต่ละระยะนั้นเป็นการถอดองค์ความรู้ในการดำเนินกิจกรรมจะนำไปสู่การเชื่อมโยงความร่วมมือที่เข้มแข็งมากขึ้น

กลุ่มการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

นักเรียน

ตลาดนัดความรู้

นักเรียน

การเชื่อมโยงกลุ่มเครือข่าย

อนุมัติ

สรุปบทเรียนจากกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

จารุวรรณ นันทพงษ์ และคณะ. 2549. รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36

จังหวัด จังหวัดเชียงราย สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุน

สนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพมหานคร.

รายงานวิจัยการดำเนินธุรกิจมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์